

Brüssel, 8. september 2025
(OR. en)

12601/25

COASI 95
ASIE 30
CFSP/PESC 1308
PE 60
WTO 71
COHOM 137
ECOFIN 1142
MACAO 1

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	8. september 2025
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	JOIN(2025) 18 final
Teema:	ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE Macau erihalduspiirkond 2024. aasta aruanne

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument JOIN(2025) 18 final.

Lisatud: JOIN(2025) 18 final

EUROOPA
KOMISJON

LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 8.9.2025
JOIN(2025) 18 final

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Macau erihalduspiirkond

2024. aasta aruanne

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

MACAU ERIHALDUSPIIRKOND:

2024. AASTA ARUANNE

Kokkuvõte

Pärast Macau üleandmist Hiina Rahvavabariigile 1999. aastal on Euroopa Liit ja selle liikmesriigid tähelepanelikult jälginud Macau erihalduspiirkonna majanduslikku ja poliitilist arengut, mis lähtub põhimõttest „üks riik, kaks süsteemi“. EL toetab seda põhimõtet ja selle rakendamist kooskõlas Macau põhiseadusega, mille eesmärk on tagada, et elulaad, õigusriik ning põhiõiguste ja -vabaduste kaitse Macaus püsib kuni 2049. aastani muutumatuna.

Kooskõlas 1999. aastal Euroopa Parlamendi ees võetud kohustusega esitavad komisjon ja kõrge esindaja / asepresident igal aastal aruande Macaus toimuva arengu kohta. Aastate jooksul on erilist tähelepanu pööranud põhimõtte „üks riik, kaks süsteemi“ rakendamisele ja Macau autonoomiale, mis on sätestatud Macau põhiseaduses.

Käesolev 25. aruanne käsitleb 2024. aastat. Poliitilisest vaatenurgast jätkus sel aastal autonoomia ning selliste põhivabaduste ja -õiguste vähendamine, mida tuli kaitsta vähemalt 2049. aastani. 2024. aastal i) tehti kaks seadusandlikku muudatust, et rakendada doktriini, mille kohaselt peaksid Macaud juhtima Macau patrioodid, millega vähendati Macaus veelgi ruumi pluralismi jaoks, ning ii) moodustati erihalduspiirkonna kuues valitsus, mille eesotsas on Sam Hou Fai – esimene erihalduspiirkonna juht, kes on sündinud Mandri-Hiinas.

Macau SKP suurenes 2024. aastal 8,8 %. Majandus kasvas teist aastat järjest, kuid ei ole veel täielikult taastunud COVID-19 pandeemia eelsele tasemele. Majanduskasvu toetas Macausse reisivate turistide arvu suurenemine ja sellega seotud hasartmängutulu. 2024. aastal külastas Macaud 34,9 miljonit inimest, mida on eelmise aastaga võrreldes 24 % rohkem, kuid vähem kui 39,4 miljonit külastajat 2019. aastal. Külastajad saabusid peamiselt Mandri-Hiinast ja Hongkongist.

EL oli 2024. aastal Macau suuruselt teine kaubanduspartner – ELi arvele langes 26,6 % Macau kogukaubandusest ja kaubandusbilanss oli ELi kasuks. EL oli erihalduspiirkonna suuruselt neljas välismaiste otseinvesteeringute allikas (2023, viimased kättesaadavad andmed).

I. Poliitiline ja sotsiaalne areng

2024. aastal tähistati Macau Portugalilt Hiina Rahvavabariigile üleandmise 25. aastapäeva. 1987. aastal allkirjastatud Hiina ja Portugali ühisdeklaratsioonis on sätestatud, et Macau sotsiaal- ja majandussüsteem ning eluviis peaksid jääma vähemalt 50 aastaks muutumatuks kooskõlas põhimõttega „üks riik, kaks süsteemi“. Samuti on deklaratsioonis öeldud, et Macaud peaks juhtima Macau rahvas ning et Macaul on erihalduspiirkonnana suur autonoomia.

Seadusandlikud muudatused, millega rakendatakse doktriini, mille kohaselt peaksid Macaud juhtima Macau patrioodid

Macau võttis vastu seadusandlikud muudatused, nimelt Macau erihalduspiirkonna seadusandliku kogu valimise seaduse muutmise eelnõu ja ametisse astumisel ametivande

andmist käsitleva seaduse nr 4/1999 muutmise eelnõu, et rakendada poliitilist doktriini, mille kohaselt peaksid Macaud juhtima Macau patrioodid. Tehtud muudatustega vähendati nii poliitikas kui ka ühiskonnas veelgi ruumi pluralismi jaoks.

11. aprillil vastu võetud muudetud valimisseadusega lisati seadusandliku kogu valimiste korda täiendavad kontrollimehhanismid. Macau riiklik julgeolekukomitee võib nüüd esitada valimiskomisjonile õiguslikult siduvaid arvamusi, mis sisaldavad otsust selle kohta, kas kandidaadid austavad põhiseadust ja on Macau erihalduspiirkonnale truud. Neid otsuseid ei saa kohtus edasi kaevata.

Macau riiklik julgeolekukomitee loodi 2018. aastal riikliku julgeoleku seaduse alusel. Julgeolekukomitee esimees on erihalduspiirkonna juht, riikliku julgeoleku nõunik on Pekingi Macau kontaktbüroo direktor ning veel kaks kontaktbüroo liiget on riikliku julgeoleku tehnilised nõustajad. Tänu uuele korrale saab keskvalitsus otseselt mõjutada Macau seadusandliku kogu valimisi.

Seadusandliku kogu valimise süsteemi käsitlevas seaduseelnõus on sätestatud seitse kriteeriumi, mida riiklik julgeolekukomitee peab kandidaadi kandideerimisõiguse kontrollimisel arvesse võtma. Kandidaadi, kelle puhul on leitud, et ta ei austa Macau põhiseadust või et ta ei ole Hiina Rahvavabariigi Macau erihalduspiirkonnale truu, on keelatud viis aastat valimistel kandideerida. Teiste isikute hääletamisest hoidumisele õhutamise, hääletussedeli tühjaks jätmisest ja hääletussedeli rikkumisest on saanud kõnealuse muudatusettepaneku kohaselt süütegu, mille puhul on karistuse maksimummäär kolm aastat vangistust.

Ametisse astumisel ametivande andmist käsitleva seaduse nr 4/1999 muutmise eelnõus, mis võeti vastu 21. mail, on öeldud, et erihalduspiirkonna juhi valimise komisjoni liikmed peavad andma ametivande, lubades austada Macau põhiseadust ja olla Macau erihalduspiirkonnale truu. Selles on öeldud ka seda, et vande andmine peab olema siiras ja pühalik.

Septembris võttis haridus- ja noortebüroo kasutusele riikliku julgeoleku alased õppematerjalid, mis hõlmavad kõiki haridustasemeid alates eelkoolist kuni kõrghariduseni.

Macau erihalduspiirkonna kuuenda valitsuse moodustamine

2023. aastal võttis seadusandlik kogu vastu erihalduspiirkonna juhi valimist käsitleva seaduse nr 3/2004 muutmise eelnõu, millega kehtestati muude meetmete hulgas kandidaatide jaoks riikliku julgeoleku alane kontrollimenetlus, kandmaks hoolt selle eest, et Macaud juhivad Macau patrioodid. Uute normide alusel sai kõrgeima apellatsioonikohtu endine esimees Sam Hou Fai, kes oli ainus kandidaat, 13. oktoobril 400-liikmeliselt valimiskomisjonilt 394 häält. Samist sai esimene erihalduspiirkonna juht, kes on sündinud Mandri-Hiinas,¹ mis tekitas küsimuse, kas põhimõtte, mille kohaselt peaksid Macaud juhtima Macau enda inimesed, ikka kehtib veel.

Erihalduspiirkonna juhi valimise protsess algas 400-liikmelise valimiskomisjoni moodustamisega; neist liikmetest 344 valisid kaudselt ettevõtete ja sotsiaalsete rühmade esindajad. Ligikaudu 686 600 elanikust sai hääletada vaid 6 265. 2024. aastal esitati vaid kahes

¹ Sam sündis 1962. aastal Hiina Rahvavabariigis Zhongshanis. 1986. aastal asus ta elama Macausse. 1999. aastal nimetati Sam kõrgeima apellatsioonikohtu esimeheks ja sellel ametikohal oli ta 2024. aasta detsembrini.

allsektoris rohkem kandideerimistaotlusi kui oli kohti. Hariduse allsektoris oli 29 kohta ja 31 kandidaati ning tööhõive allsektoris oli 59 kohale 61 kandidaati. Kõik kandidaadid pidid läbima uue valimisseaduse kohase kontrolliprotsessi.

11. augustil toimusid valimiskomisjoni liikmete valimised. Valimisaktiivsus oli 88 %, mis on sarnane 2019. aasta 87,2 %ga. Lisaks 5 347 kehtivale häälele olid 18 hääletussedelit tühjad ja 156 hääletussedelit loeti kehtetuks; ühele sedelile oli kirjutatud „demokraatia on surnud“.

21. augustil teatas tollane erihalduspiirkonna juht Ho Iat Seng oma otsusest mitte taotleda tagasivalimist, osutades tervislikele põhjustele. Host sai esimene Macau juht, kes ei taotlenud pärast oma esimese viieaastase ametiaja lõppu tagasivalimist.

28. augustil teatas 26. augustil kõrgeima apellatsioonikohtu esimehe kohalt tagasi astunud Sam Huo Fai oma kavatsusest kandideerida Macau kõrgeimale ametikohale. Kuigi Sam oli sündinud naabruses asuvas Mandri-Hiina linnas Zhongshanis, rõhutas ta oma seost Macauga, kus ta on elanud peaaegu 40 aastat.

29. augustil hakkas kulgema 15-päevane kandidaatide esitamise tähtaeg. Kuigi asjakohast vormi enda kandidatuuri ülesseadmiseks küsis 11 inimest, ületas künnise (66 poolthäält) vaid Sam. 12. septembriks oli Sami kandidatuur saanud 386 poolthäält, mis tugevdas tema rolli valimiste ainsa kandidaadina². 18. septembril kinnitas valimiskomisjon, et Sam on läbinud riikliku julgeoleku kontrolli.

13. oktoobril sai Sam 400 häälest 394 häält, mis on parim Macau erihalduspiirkonnna juhi valimistel saavutatud tulemus.

25. oktoobril otsustas Pekingis asuv riiginõukogu määrata Sami kuuendaks Macau erihalduspiirkonna juhiks. 31. oktoobrist kuni 2. novembrini külastas Sam Pekingit, et keskvalitsus saaks ta ametisse nimetada. 1. novembril kohtus Sam Hiina presidendi Xi Jinpingi ja peaminister Li Qiangiga.

30. novembril nimetas keskvalitsus erihalduspiirkonna juhi kandidaadi ettepaneku alusel ametisse peamised valitsusametnikud. Viiest ministrist kaks – haldus- ja justiitsminister ning julgeolekuminister – olid olnud ka eelmises valitsuses.

13. detsembril tegi ametisse määratud erihalduspiirkonna juht teatavaks oma täitevnõukogu koosseisu, kuhu kuulus muu hulgas üks Macaus elav Portugalil juurtega isik.

20. detsembril külastas Macaud Hiina president Xi Jinping, et erihalduspiirkonna uus juht ja peamised ametnikud ametisse vannutada ning ühtlasi tähistada Macau Portugalilt Hiina Rahvavabariigile üleandmise 25. aastapäeva. Sellel üritusel osalesid ka kutse saanud ELi esinduse juhataja ja teised ELi missioonide juhid / peakonsulid. President Xi juhtis tähelepanu põhimõtte „üks riik, kaks süsteemi“ eelistele, vajadusele mitmekesistada majandust ja Guangdongi-Hongkongi-Macau lahe suurpiirkonna arendamisele (ja Hengqini erimajanduspiirkonna tähtsusele) ning rõhutas Macau ainulaadset rolli Hiina ja portugali keelt kõnelevate riikide vahelis(t)e koostöö ja vahetuste edendamisel ning algatuse „Üks vöönd, üks tee“ raames.

² Erihalduspiirkonna juhi valimistel, välja arvatud esimestel valimistel 1999. aastal, on olnud ainult üks kandidaat.

24. detsembril tegi kolmest ametnikust koosnev delegatsioon äsja ametisse vannutatud erihalduspiirkonna juhi eestvõtmisel ühepäevase külaskäigu Guangzhousse, et kohtuda Guangdongi provintsi juhtidega, eesmärgiga tugevdada koostööd Macau ja selle naabruses asuva Mandri-Hiina provintsi vahel.

Õigused, vabadused ja võrdsed võimalused

23. jaanuaril toimus ÜRO Inimõiguste Nõukogu üldise korrapärase läbivaatamise töörühma koosolek, kus oli tähelepanu keskmes Hiina ja vaadeldi ka Macaud. Kohtumise eel olid USA ja Venemaa küsinud teavet selle kohta, kuidas Macau oli pärast viimast üldist korrapärast läbivaatamist täitnud ÜRO mehhanismide kaudu esitatud soovitusi.

31. mail avaldas Inimõiguste Nõukogu Hiina seisukohad järelduste ja soovitude kohta. Kolm riiki olid esitanud kolm Macaud puudutavat inimõiguste alast soovitusi. Hiina nõustus Eritrea soovitusel jätkata Macau elanike õiguste edendamist ja kaitsmist kooskõlas kõigi asjaomaste kohalike seadustega. Peking teatas, et Burundi soovitus anda Macaule abi, et võtta elanike heaolu tagamiseks tõhusamaid meetmeid eluasemete, tööhõive ja tervishoiu valdkonnas, on heaks kiidetud ja täitmisel. Hiina lükkas tagasi USA soovitus lõpetada naiste, LGBTIQ+-inimeste, tööliste ja võrtootajate vastu suunatud repressiivsed meetmed, märkides, et see põhineb valeteabel.

5. augustil kutsus õigusküsimuste büroo kõiki ühiskonna sektoreid ja ühiskondlikke organisatsioone üles esitama oma arvamused, kuna Hiina valmistas rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelise konventsiooni kohaseks aruandlusprotsessiks. Läbivaatamine hõlmab ajavahemikku 1. jaanuarist 2017 kuni 31. detsembrini 2023. Kohalik meedia märkis, et see oli tõenäoliselt esimene kord, kui valitsus palus Macau ühiskonnal anda oma panus rahvusvahelise lepingu rakendamise läbivaatamisse.

Töötajate õiguste valdkonnas võeti 12. aprillil seadusandlikus kogus vastu valitsuse esitatud ametiühingute seaduse eelnõu³. Taotlusi ametiühingute selle seaduse alusel registreerimiseks on võimalik esitada alates 1. jaanuarist 2025. Kaks seadusandjat, kes jäid hääletamisel erapooletuks, väitsid, et seadus ei kaitse kollektiivlääbirääkimiste õigust ega kajasta täielikult Macau põhiseaduse artiklis 27 sätestatud õigusi⁴.

Ametiühingute seaduses on sätestatud, et ametiühingud, kes soovivad osaleda väljaspool Macaud asuvates organisatsioonides, peavad saama oma liikmetelt ja erihalduspiirkonna juhilt heakskiitu. Lisaks keelab seadus välisriigi seadusandliku kogu või valitsuse liikmetel ning isikutel, kellele on määratud riikliku julgeolekuga seotud süüteost eest üle kolme aasta pikkune vanglakaristus, asuda ametiühingus juhtivale ametikohale⁵.

Kogunemisvabadus oli endiselt surve all. 1989. aastal Taevase Rahu väljakul toimunud veresauna 35. aastapäeva tähistamiseks ei korraldatud ühtki avalikku mälestusüritust, kusjuures sellist üritust ei toimunud neljandat aastat järjest. Ühe varasema mälestustseremoonia

³ Seadusandlik kogu oli ametiühingute seaduse ettepaneku alates selle esitamisest 1999. aastal kaksteist korda maha hääletanud.

⁴ Macau põhiseaduse artiklis 27 on sätestatud, et Macau elanikel on sõna-, ajakirjandus- ja avaldamisvabadus; ühinemis-, kogunemis- ning rongkäikudel ja meelevaardustel osalemise vabadus; õigus ja vabadus moodustada ametiühinguid ja nendega ühineda ning streikida.

⁵ Riikliku julgeolekuga seotud süüteost süüdi mõistetud isiku õigus asuda juhtivale ametikohale võidakse taastada kooskõlas riikliku julgeoleku seaduse asjakohaste sätetega.

korraldaja, demokraatiameelne endine seadusandja, teatas 29. juunil, et Macau nädalaleht Son Pou oli lõpetanud erilistel poliitilistel põhjustel tema veeru avaldamise.

Ajakirjandus- ja sõnavabadus olid samuti jätkuvalt surve all. 7. novembril tegi Macau Ajakirjanike Liit avalduse, milles kutsuti valitsust üles tühistama tarbetud kajastamispiirangud. Avalduses juhiti tähelepanu sellele, et valitsus oli jätnud paljud meediakanalid ilma kajastamisõigusest, esitades kutseid vaid valitud kanalitele. Ajakirjanike Liit teatas ka, et meediakanalitel on tulnud hiljuti mitmel juhul artiklid poliitilise surve tõttu avaldamata jätta.

Ametiasutused kasutasid jätkuvalt sisserände-eeskirju, et keelata ebasoodsaks peetavatel isikutel siseneda Macau territooriumile. 15. juunil keelasid Macau ametivõimud avaliku julgeoleku kaalutlustel Macau Ajakirjanike Liidu kutsutud ajakirjandusõppejõul erihalduspiirkonda sisenemise.

LGBTIQ+-inimeste õiguste edendamise võimalused on endiselt piiratud. 22. jaanuaril tühistas kultuuribüroo 22. Fringe'i festivalil interaktiivse etenduse, milles esinesid *drag queen*'id. Kolm päeva hiljem selgitas büroo, et otsus etendus ära jätta oli tingitud vastuoludest saadud teabe ja tegeliku etenduse vahel. Sama etendust mängiti teatrifestivalil, mis toimus Mandri-Hiinas asuvas naaberlinnas Shenzhenis.

Kahel kodanikuühiskonna rühmal õnnestus korraldada juunis Pride'i kuu jooksul kogukonna tegevusi.

7. juulil avaldatud kohalikust uuringuaruandest selgub, et LGBTIQ+-kogukonna liikmed kogesid diskrimineerimist arstiabi otsimisel.

II. Majanduslik areng

Macau SKP kasvas 2024. aastal eelmise aastaga võrreldes 8,8 %, suurenedes 384,1 miljardi Macau pataakani (45,4 miljardit eurot). Sellele oli eelnenud 75,1 % suurune SKP kasv 2023. aastal, mille taga oli COVID-19 pandeemiaga seotud rangete piirangute kaotamine ning turismi- ja hasartmängutulu taastumine. Macau majandus ei taastunud 2024. aastal täielikult siiski veel pandeemiaeelsele tasemele ja SKP oli endiselt 13,6 % väiksem kui 2019. aastal.

2024. aasta mais avaldas **Rahvusvaheline Valuutafond** (IMF) oma IV artikli kohaste konsultatsioonide aruande Macau kohta⁶. IMFi prognoosis, et Macau SKP suureneb 2024. aastal 13,9 %, 2025. aastal 9,6 %, 2026. aastal 4,4 % ja järgmisel kolmel aastal 3 %. Suurenemise võivad ohtu seada oodatust väiksem kasv Mandri-Hiinas, kõrgemad intressimäärad pikemaks ajaks juhtivates majandusriikides ja äärmuslike ilmastikunähtuste sagenemine. Teiselt poolt toetaksid IMFi sõnul majandust integratsioon Guangdongi-Hongkongi-Macau lahe suurpiirkonnaga ja majanduse edukas mitmekesistamine.

2024. aasta majanduskasvu toetas **turistide arvu suurenemine**. Macaud külastas aasta jooksul kokku 34,9 miljonit inimest, kellest 70,1 % tuli Mandri-Hiinast ja 20,6 % Hongkongist. Seda on 23,8 % rohkem kui aasta varem, kuid siiski 11,4 % vähem kui 2019. aastal (enne COVID-19 pandeemiat), kui Macaud külastas 39,4 miljonit inimest. Hotellide keskmine täitumus oli

⁶ IMF, „People's Republic of China – Macao Special Administrative Region: 2024 Article IV Consultation Discussions – Press Release; and Staff Report“, mai 2024: <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2024/05/29/Peoples-Republic-of-China-Macao-Special-Administrative-Region-2024-Article-IV-Consultation-549654>.

2024. aastal 86,5 %, mida on vähem kui 2019. aasta 90,8 %, kuid rohkem kui 2023. aasta 81,2 % ja 2022. aasta 38,5 %.

Macau majandusse andsid suurima panuse **hasartmängud ja nendega seotud tööstusharud**, suuresti tänu turistidele. 2024. aastal jätkas hasartmängutulu taastumist ja ulatus 227,4 miljardi Macau pataakani (26,9 miljardit eurot), mis tähendab 23,8 % kasvu võrreldes eelmise aastaga. See oli siiski 22,5 % väiksem kui 293,3 miljardit Macau pataakat (34,7 miljardit eurot), mis oli saadud enne pandeemiat (2019. aastal).

Töötuse määr langes 2024. aastal 1,8 %-le (2023. aastal 2,7 % ja 2022. aastal 3,7 %), jõudes tagasi pandeemiaelsele tasemele (2019. aastal 1,7 %).

Inflatsioon püsis aasta jooksul madal: keskmine koondtarbijahinnaindeks tõusis 0,7 %.

Valitsemissektori **eelarveülejääk** oli 2024. aastal 31,0 miljardit Macau pataakat (3,7 miljardit eurot), kusjuures 2023. aastal oli ülejääk 29,0 miljardit Macau pataakat (3,4 miljardit eurot). Eelarvereservid moodustasid detsembri lõpus 616 miljardit Macau pataakat (72,9 miljardit eurot), mis tähendab 6,2 % kasvu võrreldes eelmise aastaga ja 6,4 % kasvu võrreldes pandeemiaelse ajaga (579 miljardit Macau pataakat). Reservid on piisavad, et katta valitsemissektori kuue ja poole aasta kulutused.

2023. aastal (viimane kättesaadav Macau statistika) ulatusid välismaised otseinvesteeringud Macaus 383 miljardi Macau pataakani (45,3 miljardit eurot), mis tähendab 4,2 % kasvu võrreldes eelmise aastaga. Suurimad välismaiste otseinvesteeringute allikad olid Hongkong ja Mandri-Hiina.

Majanduspoliitika

Erihalduspiirkonna juht Sam Hou Fai teatas uue valitsuse **majanduslikest prioriteetidest**, milleks on edendada Macau majanduse mitmekesistamist, parandada inimeste heaolu (sh sotsiaalkindlustus, tervishoid, eakate hooldus ja linnakeskkonna ümberkujundamine), jätkata Macau arendamist Mandri-Hiina ja portugali keelt kõnelevate riikide vahelise ühenduslülina, jätkata integratsiooni Mandri-Hiinaga, osaleda Mandri-Hiina majandusarengus ja parandada juhtimist.

Hasartmängusektoris peavad kasiinode kontsessionärid investeerima hasartmänguga mitteseotud tegevusse, et toetada Macau majanduse mitmekesistamist. Aasta jooksul tehti hasartmänge puudutavaid regulatiivseid muudatusi. Aprillis võeti vastu uus õiguskord (seadus nr 7/2024)⁷ kasiinodes hasartmängude jaoks krediidi pakkumiseks. Sellega anti kasiinode kontsessionäärile ainuõigus anda külastajatele otse krediiti. Selle tulemusel vähenes hasartmängutegevuse edendajate roll ja mõju. Müügiedendajatel oli varem olnud suurte panustega mängurite ligimeelitamisel tähtis osa ja nad nendele mänguritele krediiti pakkunud. Nüüd saavad müügiedendajad tegutseda üksnes kontsessionääride esindajatena. Oktoobris võeti vastu seadus nr 20/2024,⁸ et võidelda ebaseaduslike hasartmängudega seotud süütegude vastu, suurendada hasartmängudega seotud süütegude eest määratavaid trahve ja karistusi ning kriminaliseerida hasartmängudega seotud ebaseaduslikud laenud ja valuutavahetus ning veebipõhiste hasartmänguplatvormide loata käitamine.

⁷ Macau erihalduspiirkonna valitsuse ametlik väljaanne: <https://bo.io.gov.mo/bo/i/2024/17/lei07.asp>.

⁸ Macau erihalduspiirkonna valitsuse ametlik väljaanne: <https://bo.io.gov.mo/bo/i/2024/44/lei20.asp>.

Jätkus Macau **majanduse mitmekesistamise strateegia** elluviimine eesmärgiga arendada nn 1 + 4 tööstust. „1“ tähistab turismi ja vabaajategevust ning „4“ muid tööstusharusid, milleks on tervishoid, rõhuasetusega traditsioonilisel Hiina meditsiinil; finantsteenused; uus tehnoloogia ning konverentsid ja näitused, kaubandus, kultuur ja sport. Peamine eesmärk on mitmekesistada kohalikku majandust, suurendades hasartmänguga mitteseotud tööstusharude panust 60 %ni SKPst. IMFi andmetel (IV artikli aruanne, mai 2024) tekitab hasartmängusektori domineerimine haavatavust ja toob esile vajaduse majandust mitmekesistada, sealhulgas parandades tõhusust ja ressursside eraldamist, soodustades teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni, pakkudes töötajatele oskuste täiendamist ja ümberõpet ning ühtlustades töö- ja ärieeskirju. IMF kutsus üles võtma arvesse ka negatiivset ülekanduvat mõju, kaubandusmoonutusi ja juhtimisriske, mis mitmekesistamispoliitika elluviimisega kaasneda võivad.

Tööstuse esindajate sõnul on majanduse mitmekesistamisel endiselt takistuseks **mitmekesise talendireservi puudumine** Macaus. 2024. aastal lisati kolme hiljuti käivitatud talentide värbamise programmi raames talentide nimekirjadesse vaid 470 inimest.

Uue tehnoloogia ja innovatsiooni toetamise algatused hõlmavad maksusoodustusi, teadus- ja arendustegevuse rahastamist ning koostööd Hengqini ja Guangdongi-Hongkongi-Macau lahe suurpiirkonnaga⁹. Macau tehnoloogiaettevõtete sertifitseerimise programmi raames on sertifitseeritud (2024. aasta oktoobri seisuga) 33 ettevõtet, mis annavad valitsuse allikate kohaselt tööd 1 300 inimesele. Märtsis võeti vastu uus andmekeskuste sisseseadmise ja käitamise kord¹⁰.

Mis puudutab **konverentse ja näitusi**, siis 2024. aasta esimeses kolmes kvartalis toimus Macaus 1 011 ettevõtmist (koosolekud, stiimulid, konverentsid ja näitused), mis tähendab 29,8 % kasvu võrreldes eelmise aastaga ja laias laastus 2019. aasta taseme taastumist.

Tervishoiu valdkonnas alustas septembris tegevust Macau Liidu Haigla, mis toetab Macausse suunatud meditsiini-, heaolu- ja terviseturismi arendamist. Hiina meditsiini edendamise tegeleb teiste seas Hengqinis asuv traditsioonilisele Hiina meditsiinile keskenduv Guangdongi-Macau teadus- ja tehnoloogiapark. Valitsuse andmetel oli portugali keelt kõnelevates riikides 2024. aasta seisuga registreeritud 24 traditsioonilises Hiina meditsiinis kasutatavat ravimit.

Finantsteenuste valdkonnas on ametiasutused võtnud eesmärgi arendada kohalikku võlakirjaturgu (sh rohelisi võlakirju ja võlakirjade noteerimist Mandri-Hiina asutuste ja äriühingute poolt), varahalduse ja kapitalirendiga seotud tegevust, investeerimispanangandust ja piiriüleseid renminbi-arvelduskavasid. Aasta jooksul jätkus finantssektori õigusraamistiku läbivaatamine. Juulis võeti vastu kindlustusvahenduse seadus (jõustub 1. augustil 2025), millega muudeti kindlustussektori litsentsisüsteemi, tegevusstandardeid ja järelevalveraamistikku. Novembris esitati seadusandlikule kogule uus investeerimisfondide seadus, et ajakohastada fondide reguleerivat korda ja edendada fondihaldust. Samuti jätkas valitsus digitaalse Macau pataaka väljatöötamise võimaluste uurimist. 2024. aasta septembri seisuga oli Macaus emiteeritud või noteeritud lunastamata võlakirjade väärtus 740 miljardit

⁹ Macau erihalduspiirkonna valitsus, „Review of the Government’s Work in the Fiscal Year 2024“ (Ülevaade valitsuse tööst 2024. eelarveaastal), november 2024:

<https://www.gov.mo/en/wp-content/uploads/sites/2/2024/12/2024Review.pdf>.

¹⁰Macau erihalduspiirkonna valitsuse ametlik väljaanne: <https://bo.io.gov.mo/bo/i/2024/13/regadm13.asp>.

Macau pataakat (87,5 miljardit eurot) ning Macaus tegutsemiseks oli tegevusluba 102 finantsasutusel.

IMFi sõnul (IV artikli aruanne, mai 2024) peaksid finantssüsteemi ajakohastamise ja tugevdamise algatustega kaasnema seonduvate riskide juhtimise alased jõupingutused. IMF kutsus üles töötama välja poliitikat, et suurendada finantssüsteemi usaldusväärsust ja juhtida riske (sh pankade suurem provisjoneerimine, viivislaenude ja pankadevahelise krediidi kohta üksikasjalikumate andmete kogumine, maksejõuetuse, võlalahendamise ja restruktureerimise raamistike parandamine, Mandri-Hiina laenuvõtjate riskide jälgimine, suurte väliskohustustega pankade likviidsuspositsioon ja pangandusväline finantssektor). IMF märkis, et Macaul on piisavalt eelarvepoliitilist manööverdamisruumi, ning kutsus üles aeglustama eelarve konsolideerimist. IMF tegi kindlaks, et eelarvepoliitika prioriteedid peaksid olema eeskätt suuremad kulutused inim- ja füüsilisele kapitalile, hasartmängudega mitteseotud sektorite arendamine, majanduskasvu jätkusuutlikkuse suurendamine ja maksebilansi tasakaalustamine.

Keskkonnapoliitika valdkonnas suurenes elektrisõidukite arv Macaus septembriks 10 978ni (2020. aasta 1 339 sõidukilt), viidi lõpule Macau jäätmeprületuskeskuse laiendamine ja tehti tööd üleujutuste vähendamiseks. 2024. aasta märtsis toimusid Macau rahvusvaheline keskkonnakoostöö foorum ja näitus.

Valitsus jätkas **elanikele rahalise toetuse** andmist, mis hõlmas rahalisi hüvitisi jõukuse jagamise kava raames, tervishoiuvautšereid, elektriarvete ja õppemaksu toetusi ning vanadus- ja invaliidsustoetusi.

Aasta jooksul tehti taristutöid, mis hõlmasid transporditaristut, Macau rahvusvahelise lennujaama jätkuvat laiendamist ning eluaseme-, valitsus- ja haridusasutusi.

Majandusintegratsioon Mandri-Hiinaga

Macau on võtnud sisse koha Mandri-Hiina ja portugali keelt kõnelevate riikide vaheline ühenduslülina (sh turismi, äri ja finantsteenuste valdkonnas). Aprillis toimus Macaus Hiina ja portugali keelt kõnelevate riikide majandus- ja kaubanduskoostöö foorumi kuues ministrite konverents, kus allkirjastati strateegiline majandus- ja kaubanduskoostöö kava aastateks 2024–2027. Aasta jooksul avati Hiina ja portugali keelt kõnelevate riikide tehnoloogiakeskus.

Macau majandust mõjutavad märkimisväärselt Mandri-Hiinast saabuvad külastajad, kes reisivad erihalduspiirkonda turismi ja hasartmängude mängimise eesmärgil. Mandri-Hiina on ka Macau suurim kaubanduspartner (2024. aastal 28,3 % kogukaubandusest) ning oli 2023. aastal (viimased kättesaadavad andmed) suuruselt teine välismaiste otseinvesteeringute allikas.

Macau jätkab majandusintegratsiooni Mandri-Hiinaga, sealhulgas Guangdongi-Hongkongi-Macau lahe suurpiirkonna ning Hengqinis asuva Guangdongi ja Macau intensiivse koostöö piirkonna kaudu.

Guangdongi ja Macau intensiivse koostöö piirkond on Mandri-Hiinas, Guangdongi provintsis Hengqinis asuv ligikaudu 100 km² suurune ala (umbes kolm korda suurem kui Macau), mida haldavad ühiselt Guangdong ja Macau. See on lisamaa Macau majanduse mitmekesistamiseks ja majandusintegratsiooniks Mandri-Hiinaga. Intensiivse koostöö piirkonnas arendatavate valdkondade hulka kuuluvad innovatsioon ja tehnoloogia, tervishoid

ja traditsiooniline Hiina meditsiin, finantsteenused ning koosolekud, stiimulid, konverentsid ja näitused. Macau valitsuse andmetel oli Hengqini SKP 37,3 miljardit jüaani (4,9 miljardit eurot) ning Hengqinis oli 16 539 Macau elanikku ja intensiivse koostöö piirkonnas 6 461 Macau ettevõtet (2024. aasta septembri seisuga).

Märtsis jõustus uus tollikord, mille kohaselt on Macaust Hengqini intensiivse koostöö piirkonda sisenevad kaubad vabastatud Mandri-Hiina maksust¹¹. Sellega on antud erihalduspiirkonna kaupadele Hengqinile eelisjuurdepääs (kui kaup viiakse hiljem Hengqinist mõnda teise Mandri-Hiina osasse, kohaldatakse Mandri-Hiina makse). Detsembris allkirjastati vastastikuse mõistmise memorandum, et Macau rahvusvaheline lennujaam saaks rajada Hengqini lennukaubaveo keskuse. Integratsiooni täiendavaks hõlbustamiseks soodustati inimeste liikumist, lihtsustati tollivormistust, hõlbustati elektroonilisi makseid ja kahes vääringus makseid Hengqinis ning toetati Macau elanike elamist ja töötamist Hengqinis (nt Hengqinis käiviti eluasemeprojekt (2023) ja avati Macau lastele mõeldud kool (2024) ning Macau tervishoiuvautšereid laiendati intensiivse koostöö piirkonnale).

Aasta jooksul muudeti Guangdongi-Hongkongi-Macau lahe suurpiirkonna **piiriülest varahalduse ühendamise kava** (mis oli võetud kasutusele 2021. aastal, et võimaldada nõuetele vastavatel Mandri-Hiina, Hongkongi ja Macau elanikel investeerida varahaldustoodetesse, mida pangad pakuvad üksteise turgudel). Täpsustati Mandri-Hiina investorite nõuetele vastavuse kriteeriume, laiendati osalevate asutuste ja nõuetekohaste toodete ringi (et hõlmata nõuetele vastavad väärtpaperivahendajad), suurendati jaeinvestorite kvooti ning täiustati müügiedendus- ja müügikorda.

Oktoobris allkirjastati teine kokkulepe **Mandri-Hiina ja Macau vahelise kaubanduse ja teenuste alase tihedama majanduspartnerluse lepingu** muudatuste kohta. Kokkuleppega kehtestatakse mitmes teenustesektoris täiendavad liberaliseerimismeetmed ning püütakse lihtsustada Macau teenuseosutajate jaoks äritegevuse sisseseadmist ja elluviimist Mandri-Hiinas ning selleks vajaliku kutsekvalifikatsiooni omandamist. Samuti leevendatakse kokkuleppega eeskirju, mille alusel välismaised, sealhulgas Euroopa Liidu äriühingud liigituvad Macaus teenuseosutajateks ja võivad saada tihedama majanduspartnerluse lepingust kasu.

III. Macau ja Mandri-Hiina vahelised suhted

18.–20. detsembril, üleandmise 25. aastapäeval, külastas Macaud Hiina president Xi Jinping. See oli tema esimene visiit Macausse pärast 2019. aastat. Xi Jinping esines Macau valitsuse kuuenda koosseisu ametisse astumise tseremoonial ja vannutas ametisse erihalduspiirkonna juhi Sam Hou Fai.

20. detsembril sõnastas Xi uue valitsuse neli prioriteeti: teha tööd asjakohase ja mitmekesise majandusarengu nimel; parandada juhtimissuutlikkust; laiendada rahvusvahelisi võrgustikke ning edendada ühiskonnas harmooniat ja stabiilsust, sealhulgas kaitsta riiklikku julgeolekut.

Peale selle ütles Xi, et Hengqini koostööpiirkonnas Zhuhais ellu viidavad projektid ei tohi olla vastuolus Pekingi poliitiliste eesmärkidega. Xi rõhutas, et keskvalitsus otsustas arendada

¹¹ Macau erihalduspiirkonna valitsuse pressiteade:
<https://www.gov.mo/en/news/321684/>.

Hengqini, et edendada Macau majanduse sobivalt mitmekesist arengut ning muuta elamine ja töötamine Macau elanike jaoks mugavamaks.

Enne Xi visiiti ja üleandmise aastapäeva olid vähemalt kaks välismaal elavat Macau kodanikku öelnud meediale, et nad olid saanud tekstisõnumi Mandi-Hiina julgeolekuametnikult. Üks Macau aktivist, kes nüüd elab Ühendkuningriigis, paljastas, et tal paluti mitte avaldada meediaväljaannetes ja sotsiaalmeedia platvormidel ebakõlalisi mõtteid. Sarnase hoiatuse sai üks demokraatiameelne ajakirjanik, kes nüüd elab Taiwanis.

18. juulil lõppes Hiina Kommunistliku Partei 20. keskkomitee kolmas pleenum, kus määrati kindlaks majandusarengu suund. Kolmanda pleenumi otsuse osas, mis käsitles kõrgetasemelist avamist, märgiti järgmist: „kasutades ära poliitika „üks riik, kaks süsteemi“ insitutsioonilist tugevust ... toetame me [partei] Hongkongi ja Macaud nende jõupingutustes arendada end rahvusvahelisteks tipptalentide keskusteks ning täiustame asjakohaseid mehhanisme, et mõlemal piirkonnal oleks suurem roll Hiina avamisel välismaailmale. Soodustame Guangdongi, Hongkongi ja Macau koostööd Guangdongi-Hongkongi-Macau lahe suurpiirkonnas, edendades eeskirjade ja mehhanismide suuremat ühtlustamist.“

Macau valitsuse taotlusel külastasid 27.–28. augustil Macaud Hiina Rahvuskongressi põhiseadus- ja õiguskomisjoni aseesimees Shen Chunyao ning Hiina Kommunistliku Partei keskkomitee sekretär ja kaubandusminister Wang Wentao, et selgitada kolmanda pleenumi otsuse mõju erihalduspiirkonnale. Mõlemad ametnikud pidasid kinniseid kohtumisi ligikaudu 380 keskvalitsuse ametniku ja linnas asuvate riigiettevõtete juhiga. Lisaks toimus kohtumine umbes 500 äri-, kutse-, haridus-, meedia- ja noortevaldkonna esindajaga.

13.–19. mail külastas Macaud Hongkongi ja Macau asjade tööbüroo direktor Xia Baolong. Seitse päeva kestnud visiidi ajal osales Xia enam kui 40 kohtumisel ja üritusel. Kuulajate hulka kuulusid valitsusametnikud ning kohtusüsteemi ja seadusandliku kogu liikmed, samuti Hiina Rahvakongressi ja Hiina Rahva Poliitilise Konsultatiivkonverentsi kohalikud liikmed. Xia keskendus meditsiini-, tehnoloogia-, haridus- ja noorsoosektorile.

15. aprillil tähistati riiklikku julgeoleku alase hariduse päeva ja president Xi Jinpingi välja pakutud kontseptsiooni „terviklik lähenemine riiklikule julgeolekule“ 10. aastapäeva. Keskvalitsuse Macau kontaktbüroo direktor Zheng Xincong tuletas meelde, et riikliku julgeoleku kaitsmise puhul saab rääkida vaid ühe riigi vastutusest, mitte kahe süsteemi erinevustest.

25. detsembril nimetati ametisse rahvuskongressi alalise komitee kuuenda Macau erihalduspiirkonna põhiseaduse komitee liikmed. Direktor Shen Chunyao juhitava kümneliikmelise komitee liikmed (viis Mandri-Hiinast ja viis Macaust) on ametis viis aastat.

IV. Macau kahepoolsed suhted ja koostöö 2024. aastal

1992. aastal sõlmitud Euroopa Majandusühenduse ja Macau vahelise kaubandus- ja koostöölepingu eesmärk on tugevdada veelgi ELi ja Macau vahelisi suhteid. Leping hõlmab kaubandus-, majandus-, teadus- ja tehnoloogiakoostööd.

ELi-Macau ühiskomitee on platvorm, mille raames arutavad Macau ja EL mitme valdkonna küsimusi. Viimane **ühiskomitee koosolek** toimus 2019. aastal.

ELi esindus korraldas 2024. aastal Euroopa päeva tähistamise – esimest korda pärast COVID-19ga seotud reisipiirangute kaotamist. ELi Hongkongi ja Macau esinduse praegune juhataja asus oma ametikohale 2024. aasta septembris ning kohtus Macau ametnike (sh valitsusjuhi) ning ettevõtjate ja kodanikuühiskonna sidusrühmadega.

2024. aastal oli **EL Macau suuruselt teine kaubanduspartner** – ELi arvele langes 26,6 % Macau kogukaubandusest (Macau suurim kaubanduspartner oli Mandri-Hiina, kelle osa oli 28,3 %).

Eurostati andmete kohaselt ulatus **ELi kahepoolne kaubavahetus Macauga** 2024. aastal 1 037 miljoni euroni ja koosnes peamiselt ELi ekspordist Macausse (954 miljonit eurot). See eksport hõlmas peamiselt rõivaid ja riideesemeid, ehteid, nahktooteid ja luksuskaupu.

EL oli 2023. aastal Hongkongi, Mandri-Hiina ja USA järel Macau suuruselt neljas välismaiste otseinvesteeringute allikas (kui jätta kõrvale *offshore*-rahanduskeskused). Macau ametliku statistika kohaselt langes ELi arvele 5,5 % välismaiste otseinvesteeringute kogumahust 2023. aastal (*offshore*-rahanduskeskusi arvesse võtmata). Eurostati andmetel ulatusid ELi välismaised otseinvesteeringud Macausse 2023. aasta lõpus (viimased kättesaadavad andmed) 1,46 miljardi euroni, samal ajal kui välismaised otseinvesteeringud Macaust ELi ulatusid 984 miljoni euroni.

ELi ning Hongkongi ja Macau poliitilise dialoogi toetusvahendi projekt võimaldas pidada 2024. aasta alguses (kuni maini) arutelusid sellistel teemadel nagu kestlikkus. 2024. aasta detsembris käivitati Hongkongi ja Macau jaoks uus poliitilise dialoogi ja avaliku diplomaatia rahastu. See kolmeaastane projekt toetab ELi esinduse jätkuvat suhtlemist peamiste partneritega Macaus vastastikust huvi pakkuvatel strateegilistel teemadel, peamiselt ühisürituste, uuringute ettevalmistamise ja nähtavusega seotud materjalide koostamise kaudu.